

พื้นที่และเมืองน่าอยู่ อัจฉริยะ

“พัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะในทุกมิติให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน พร้อมระบบการจัดการเมืองที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำในเชิงพื้นที่”

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเมืองน่าอยู่ในทุกภาคของประเทศให้เป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นแหล่งจ้างงานและที่อยู่อาศัย เพื่อกระจายความเจริญไปสู่ทุกภูมิภาคของประเทศอย่างเป็นระบบ รวมทั้ง การบริหารจัดการเมืองที่มีประสิทธิภาพ โดยมี 3 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ (1) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้นเกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศเพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (2) ประเทศไทยมีพื้นที่ที่มีแผนผังภูมิโนเวคเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบท มั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี และ (3) ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง ทั้งนี้ แผนแม่บทฯ ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ มีส่วนสนับสนุนโดยตรงต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีส่วนสนับสนุนต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนากาการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

060001

ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

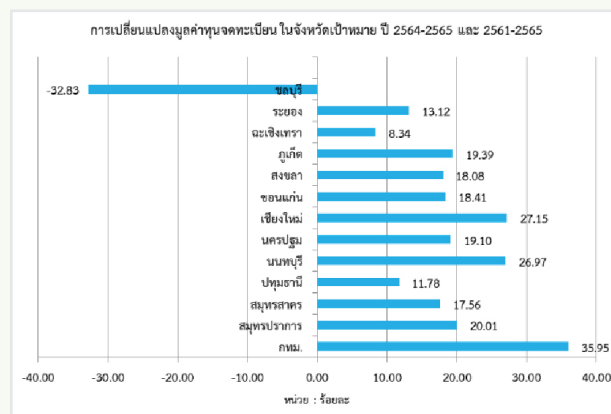
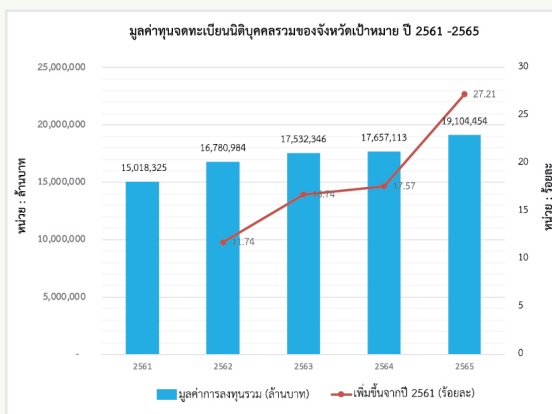
มูลค่าการลงทุนในเมืองเป้าหมาย (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นร้อยละ 27.21

- สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565 พิจารณาจากมูลค่าการลงทุนรวมในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล (สมุทรปราการ สมุทรสาคร นนทบุรี ปทุมธานี และนครปฐม) เชียงใหม่ ขอนแก่น เมืองในระเบียงเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ฉะเชิงเทรา ระยอง และชลบุรี) สงขลา และภูเก็ต พบว่า ใน พ.ศ. 2565 มูลค่าการลงทุนรวมในพื้นที่เป้าหมาย เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 8.20 โดยเมื่อพิจารณาค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหัวข้อมของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2565) มูลค่าการลงทุนรวมในพื้นที่เป้าหมายเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 27.21 ส่งผลให้มิสถานะอยู่ในระดับการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

*หมายเหตุ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสถานะการบรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สิ่งที่แสดงสถานะบรรลุค่าเป้าหมายของ พ.ศ. 2562 - 2565 มีการเปลี่ยนแปลง

- สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมของการลงทุนในพื้นที่เป้าหมายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมูลค่าการลงทุนในพื้นที่เป้าหมาย พิจารณาเทียบเคียงจากข้อมูลทุนจดทะเบียนนิติบุคคลในพื้นที่เป้าหมายหรือจังหวัดที่มีเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล (สมุทรปราการ สมุทรสาคร นนทบุรี ปทุมธานี และนครปฐม) เชียงใหม่ ขอนแก่น เมืองในระเบียงเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ฉะเชิงเทรา ระยอง และชลบุรี) สงขลา และภูเก็ต พบว่า ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 มูลค่าการลงทุนจดทะเบียนนิติบุคคลในพื้นที่เป้าหมายเพิ่มขึ้น จาก 15,018,325 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2561 เป็น 19,104,454 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2565 เพิ่มขึ้นจำนวน 4,086,129 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 27.21 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณามูลค่าการลงทุนในพื้นที่เป้าหมายเป็นรายพื้นที่ พบว่า กรุงเทพมหานคร มีมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นสูงที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 35.95 รองลงมาเป็น เชียงใหม่ นนทบุรี สมุทรปราการ ภูเก็ต นครปฐม ขอนแก่น สงขลา สมุทรสาคร ระยอง ปทุมธานี และฉะเชิงเทรา มีมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 27.15 26.97 20.01 19.39 19.10 18.41 18.08 17.56 13.12 11.78 และ 8.34 ตามลำดับ ขณะที่ จังหวัดจังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดเดียวที่มูลค่าการลงทุนลดลงร้อยละ 32.83 ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2565)

- สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580)(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (06) พื้นที่และเมืองนำอยู่อัจฉริยะ เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ 060001 ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย เพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากขึ้น โดยปรับ จาก มูลค่าการลงทุนในเมืองเป้าหมาย (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 เป็น อัตราการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเฉลี่ยของเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 3.6 ที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 โดยที่อัตราการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเฉลี่ยของเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และ 13 จังหวัด ได้แก่ ปริมณฑล : สมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานี นนทบุรี และ นครปฐม ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ขอนแก่น และนครราชสีมา ภาคใต้ : สงขลา และภูเก็ต และเมืองในระเบียงเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก : ฉะเชิงเทรา ระยอง และชลบุรี ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2561-2563 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเป้าหมายเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 4.72 2.68 และ -7.38 ตามลำดับ ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570 จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

060002

ประเทศไทยมีพื้นที่ที่มีแผนผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี

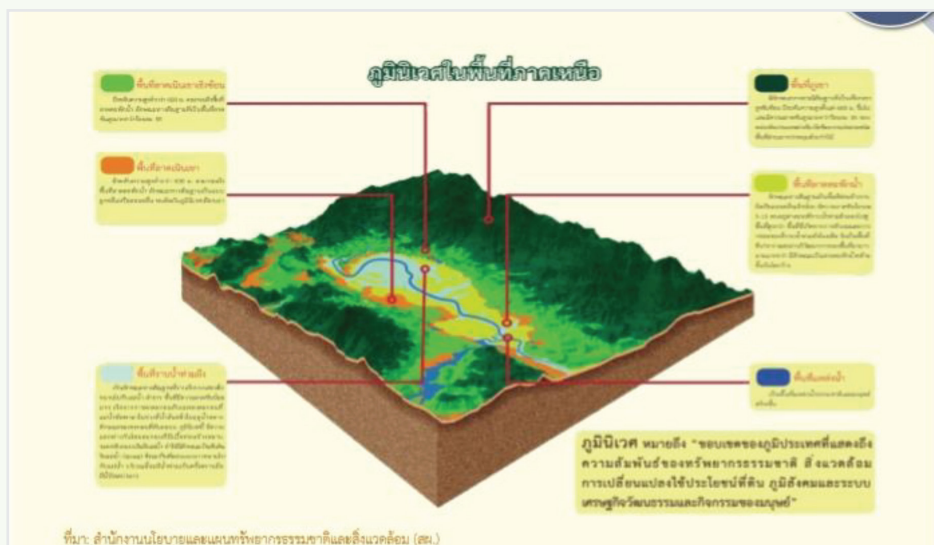
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในทศวรรษ พ.ศ. 2565

จ.2

แผนผังภูมินิเวศระดับภาค (จำนวน) มีแผนผังภูมินิเวศ 1 ภาค

- สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565 พิจารณาจากการจัดทำผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี โดยประเทศไทยได้มีการจัดทำผังภูมินิเวศของพื้นที่ภาคเหนือตามขอบเขตของเขตลุ่มน้ำแล้วเสร็จ จำนวน 1 ผัง ส่งผลให้มีสถานะบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 และในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ
- สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมประเทศไทยมีแผนผังภูมินิเวศระดับภาค 1 ภาค และเป็นไปตามทิศทางที่กำหนด โดยใน พ.ศ. 2561-2564 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) อยู่ในระหว่างการจัดทำผังภูมินิเวศของพื้นที่ภาคเหนือตามขอบเขตของเขตลุ่มน้ำเป็นผังภูมินิเวศระดับภาคผังแรกของประเทศไทย ซึ่งมีความคืบหน้าของการจัดทำแผนผังเป็นระยะ และได้ดำเนินการแล้วเสร็จใน พ.ศ. 2565 โดยแผนผังภูมินิเวศดังกล่าว มีพื้นที่เป้าหมายเชิงผลผลิต 9 จังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน พะเยา แพร่ ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์ นอกจากนี้ ผังภูมินิเวศภาคเหนือ ซึ่งนอกจากจะจำแนกเป็นแผนผังภูมินิเวศในเขตจังหวัดและเขตลุ่มน้ำแล้วยังจำแนกเป็นแผนผังความเหมาะสมในการใช้พื้นที่ภูมินิเวศรายจังหวัดทั้ง 9 ผังอีกด้วย

- สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (06) พื้นที่และเมืองนำอยู่อัจฉริยะ เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ 060002 ประเทศไทยมีพื้นที่ที่มีแผนผังภูมิโนเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองนำอยู่ชนบทมั่นคงเกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี ไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย โดยยังคงเป้าหมายให้ประเทศไทยมีแผนผังภูมิโนเวศระดับภาคเพิ่มขึ้นอีกไม่น้อยกว่า 1 ผัง ซึ่งสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) มีแผนที่จะดำเนินการจัดทำผังภูมิโนเวศภาคกลาง ครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพมหานคร และ 21 จังหวัดในภาคกลาง ได้แก่ พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ ลพบุรี ชัยนาท อุทัยธานี สิงห์บุรี อ่างทอง สระบุรี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม เพื่อเป็นข้อมูลตั้งต้นสำหรับจัดทำผังภูมิโนเวศระดับจังหวัดในภาคกลางต่อไป ซึ่งสถานะของการดำเนินการตามเป้าหมายนี้อยู่ในระหว่างเริ่มดำเนินการที่ยังไม่มีผลผลิตในเชิงผลลัพธ์ของการจัดทำแผนผังภูมิโนเวศ จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

060003

ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

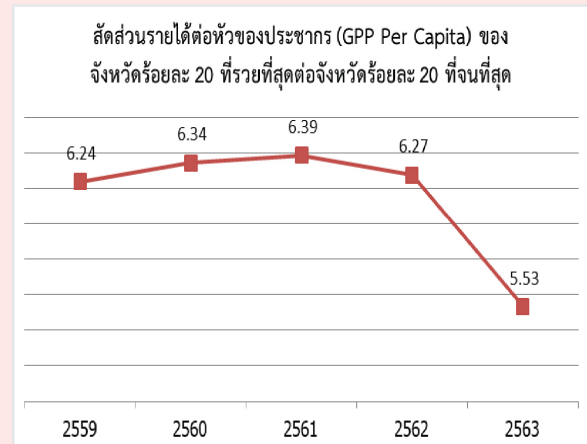

สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรของจังหวัด ร้อยละ 20 สูงท้ายที่รวยที่สุดต่อผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่จนที่สุด

- สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565 พิจารณาจากสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรระหว่างจังหวัดที่สูงที่สุดร้อยละ 20 อันดับแรกกับจังหวัดที่ต่ำที่สุดร้อยละ 20 อันดับท้ายสุดโดยในพ.ศ. 2563 มีสัดส่วนอยู่ที่ 5.53 เท่า ซึ่งลดลงจาก พ.ศ. 2562 มีสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากร 6.27 เท่า และในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ พบว่า ในห้วง พ.ศ. 2561-2563 มีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรระหว่างจังหวัดที่สูงที่สุดร้อยละ 20 อันดับแรก กับจังหวัดที่ต่ำที่สุดร้อยละ 20 อันดับท้ายสุด อยู่ที่ 6.06 เท่าอย่างไรก็ตาม ในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ไม่ได้กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุไว้ แต่หากพิจารณาจากค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุ โดยใช้ค่าเป้าหมายในห้วงที่สอง (พ.ศ. 2566-2570) ที่กำหนดให้ ไม่เกินร้อยละ 3 สามารถแสดงถึงสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤติต่อการบรรลุเป้าหมาย

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** ความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ที่มีแนวโน้มลดลง แต่ช่องว่างของการพัฒนายังห่างไกลจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่วัดด้วยสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรระหว่างจังหวัดที่สูงที่สุดร้อยละ 20 อันดับแรก กับจังหวัดที่ต่ำที่สุดร้อยละ 20 อันดับท้ายสุด พบว่า ในช่วง พ.ศ. 2561-2563 มีสัดส่วนผลิตภัณฑ์ต่อหัวประชากรลดลง จาก 6.39 เท่า ใน พ.ศ. 2561 เหลือ 6.27 เท่า ใน พ.ศ. 2562 และ 5.53 เท่า ใน พ.ศ. 2563 เท่า โดยมีสัดส่วนเฉลี่ย ในช่วง 3 ปี (พ.ศ. 2561-2563) อยู่ที่ 6.06 เท่า แสดงให้เห็นถึงช่องว่างความเหลื่อมล้ำที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง และเมื่อพิจารณารายจังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรสูงที่สุด 15 จังหวัดและจังหวัดที่มี

ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรต่ำที่สุด 15 จังหวัด ยังคงเป็นกลุ่มจังหวัดเดิม ทั้งนี้ ค่าเป้าหมายในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565) ไม่ได้มีการกำหนดค่าเป้าหมายไว้ จึงใช้ค่าเป้าหมายในช่วง พ.ศ. 2566 - 2570 ได้กำหนดให้ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ไม่เกิน 3 เท่า เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เป็นพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

- **สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570** แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (06) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ 060003 ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดเพื่อให้สะท้อนเป้าหมายมากขึ้น โดยปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรของจังหวัด ร้อยละ 20 สุดท้ายที่รวยที่สุดต่อผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่จนที่สุด ไม่เกิน 3 เท่า เป็น อัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อประชากรเฉลี่ย ของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่ต่ำสุด (ร้อยละต่อปี) เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 2.3 ซึ่งสถานการณ์ที่ผ่านมา อัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อประชากรเฉลี่ย ของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่ต่ำสุดหรือจำนวน 15 จังหวัดต่ำสุด มีแนวโน้มของอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลง โดยใน พ.ศ. 2563 ปีอัตราการเปลี่ยนแปลง -0.61 ลดลงจาก พ.ศ. 2562 ที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 2.88 หรือมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยในช่วง พ.ศ. 2556-2563 คิดเป็นร้อยละ 2.36 ซึ่งเป็นผลจากภาวะเศรษฐกิจในภูมิภาคชะลอตัวลงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างรุนแรงในช่วง พ.ศ. 2562-2563 แต่อย่างไรก็ตาม หลังจากช่วงเวลาดังกล่าวสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เบาบางลงและได้มีมาตรการผ่อนปรนมาเป็นระยะ อาจส่งผลให้ภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัวที่จะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อประชากรเฉลี่ย ของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่ต่ำสุดสามารถขยายตัวได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย

	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อประชากรเฉลี่ย ของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่ต่ำสุด (บาท/คน)	58,713	55,674	57,884	62,125	64,646	67,280	69,215	68,796
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		-5.18	3.97	7.33	4.06	4.08	2.88	-0.61
อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย (ร้อยละ)								2.36

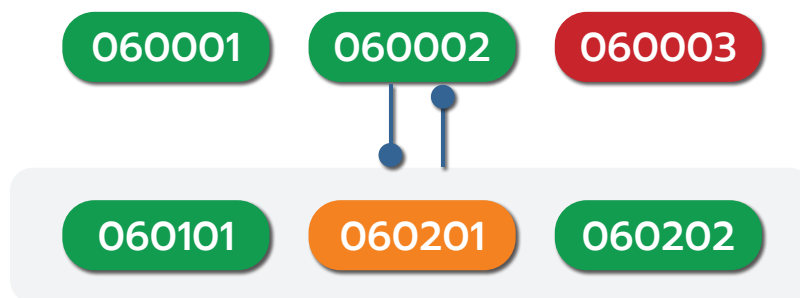
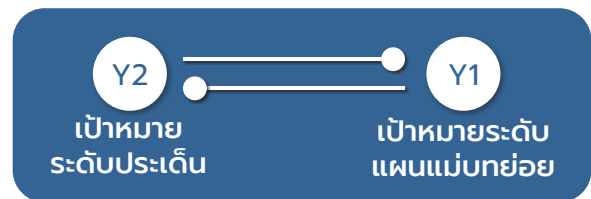
ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (06) พื้นที่และเมืองนำอยู่อัจฉริยะ เป้าหมายระดับประเด็น แผนแม่บทฯ ทั้ง 3 เป้าหมาย ยังมีประเด็นปัญหาที่สำคัญ อาทิ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ อาจยังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การพัฒนาและยกระดับคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานและฐานข้อมูลเมือง ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่การพัฒนา ขาดแรงจูงใจในการพัฒนาระบบนิเวศให้เอื้อต่อการพัฒนาเมือง การลงทุนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาเครื่องมือ กลไก และองค์ความรู้ในการพัฒนาเมืองและพื้นที่เป้าหมาย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับ ประเด็น (Y2) บางเป้าหมายจะมีการพัฒนาอยู่ในระดับดี แต่เป้าหมายย่อยของแผนแม่บท (Y1) บางเป้าหมาย อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงเป็นประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการใน การขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในให้หวังที่สองของแผนแม่บทฯ (พ.ศ. 2566-2560) ได้แก่ การส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในพื้นที่เป้าหมายในหลายมิติ โดยเฉพาะการจัดทำฐานข้อมูลของเมือง ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงการ ยกระดับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลตัวชี้วัดของหน่วยงานในระดับท้องถิ่น เพื่อการ วางแผนและบริหารจัดการเมืองได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการยกระดับการพัฒนาเมืองเพื่อ ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีการจัดทำแผนผังภูมินิเวศในระดับภาคของภาค เหนือและผังภูมินิเวศในระดับจังหวัดของภาคเหนือ 9 จังหวัดแล้วเสร็จ แต่ยังคงต้องมีการส่งเสริมและเผย แพร่แผนผังภูมินิเวศดังกล่าว เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทั้งส่วนท้องถิ่นและส่วนภูมิภาคนำไปใช้ประโยชน์ใน การวางแผนพัฒนาพื้นที่อย่างกว้างขวางต่อไป

แผนแม่บทฯ ประเด็น 06 พื้นที่และเมืองนำอยู่อัจฉริยะ

ประกอบด้วย 3 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

*สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำปี 2565

*เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทย่อยระดับประเด็น (Y2) โดยตรง

060101

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจมีการพัฒนาศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัย และพื้นที่เฉพาะ 6 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล ขอนแก่น เชียงใหม่ เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต) และจำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะ 5 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต)

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 แนวโน้มการพัฒนาเมืองในพื้นที่เป้าหมายเป็นแหล่งกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้น โดยมีเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่ได้รับการพัฒนา ที่สะท้อนจากสัดส่วนประชากรในเขตเมืองของพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งมีสัดส่วนประชากรในเขตเมืองเฉลี่ยของ 6 พื้นที่เป้าหมาย (เฉลี่ยในห้วง 5 ปี พ.ศ. 2560-2564) อยู่ที่ ร้อยละ 60.94 ของประชากรในจังหวัดพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด ถึงแม้ว่าใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนประชากรในเขตเมืองจะลดลงจากปีก่อนหน้าก็ตาม แต่สัดส่วนประชากรเมืองในพื้นที่เป้าหมายมีสัดส่วนสูงกว่าสัดส่วนประชากรในเขตเมืองทั่วประเทศ ที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 34.33 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งแสดงถึงศักยภาพและการพัฒนาเมืองในพื้นที่จังหวัดเป้าหมายที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้มีประชากรเข้าไปอาศัยและประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 มีพื้นที่ได้รับการประกาศให้เป็นเมืองอัจฉริยะรวมทั้งสิ้น 30 เมือง โดยใน พ.ศ. 2565 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 จำนวน 15 แห่งซึ่งครอบคลุมเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ 6 เมือง ได้แก่ กรุงเทพและปริมณฑล ขอนแก่น เชียงใหม่ เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย

060201

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

เมืองมีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และได้มาตรฐาน กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 จำนวนเมืองที่คุณภาพสิ่งแวดล้อมภายในเมืองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ทั้ง 5 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต)

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษของเมืองที่มีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐาน แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่เป้าหมาย โดยพื้นที่เป้าหมายบางส่วนมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ได้แก่ ปริมาณขยะมูลฝอยลดลง รวมทั้งการมีส่วนร่วมการนำขยะกลับไปใช้ประโยชน์และที่กำจัดถูกวิธีในพื้นที่เป้าหมายเพิ่มขึ้น ส่วนในด้านการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่เป้าหมาย ถึงแม้ว่าทุกพื้นที่เป้าหมายจะมีระบบน้ำเสียที่รองรับน้ำเสียได้ แต่ปริมาณน้ำเสียที่เข้าสู่ระบบบำบัดในหลายพื้นที่ยังมีปริมาณน้อยกว่าร้อยละ 50 ของความสามารถในการรองรับของระบบน้ำเสีย นอกจากนี้ มลพิษทางอากาศและเสียงในพื้นที่เขตเมืองยังคงมีค่าเกินกว่าที่มาตรฐานกำหนด ถึงแม้ว่าจะมีมลพิษทางอากาศและเสียงลดลงจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ดังนั้น จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง

060202

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

ความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 พื้นที่ที่มีการดำเนินการสงวน รักษา อนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทาง สถาปัตยกรรม และ ศิลปวัฒนธรรมอัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่นบนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในพื้นที่อย่างน้อยใน 3 จังหวัด ของ 1 ภาค

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561-2565 ประเทศไทยมีความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคมและ ภูมิวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น สะท้อนได้จากการแผนผังภูมินิเวศระดับจังหวัด โดยใน พ.ศ. 2561-2564 ได้ดำเนินการ จัดทำผังภูมินิเวศระดับจังหวัดของพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งแล้วเสร็จใน พ.ศ. 2565 จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน พะเยา แพร่ ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นผลผลิตภายใต้แผนผังภูมินิเวศพื้นที่ ภาคเหนือตามขอบเขตของเขตลุ่มน้ำ นอกจากนี้ ได้ปรับปรุงและพัฒนาหลักเกณฑ์มาตรฐาน แนวทาง และ ดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่สนับสนุนการจัดวางแผนผังภูมินิเวศให้มีความครอบคลุมและตอบสนองความต้องการ ของพื้นที่ซึ่งแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย

*หมายเหตุ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสถานะการบรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สิ่งที่แสดงสถานะบรรลุค่า เป้าหมายของ พ.ศ. 2562 – 2565 มีการเปลี่ยนแปลง

แผนแม่บทย่อย

พื้นที่และเมืองอัจฉริยะ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญ และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จำนวนเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัย และพื้นที่เฉพาะ 6 เมือง (กรุงเทพฯและปริมณฑล ขอนแก่น เชียงใหม่ เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต) และจำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะ 5 เมือง (กรุงเทพฯและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต)

การคาดการณ์ประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2583 (รายงานการคาดการณ์ประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 -2583 (ฉบับปรับปรุง) ระบุว่าใน พ.ศ. 2563 ประชากรร้อยละ 57.2 อาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 74.3 ใน พ.ศ. 2583 แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่ประชากรอยู่อาศัยในเมืองมากขึ้น ดังนั้น การวางแผนจัดการสิ่งแวดล้อมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมืองจึงควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความต้องการของประชาชน โครงสร้างพื้นฐาน ฐานข้อมูล การเงิน การบริหารจัดการ และ

ระบบนิเวศที่เอื้อต่อการสร้างเมืองอัจฉริยะ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน การยกระดับการบริหารจัดการท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยี การสนับสนุนกิจกรรมสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ การพัฒนาฐานข้อมูลของเมืองให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมถึงการส่งเสริมโครงการสนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนให้เกิดเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่ได้รับการพัฒนาเป็นเมืองอัจฉริยะในทุกมิติตามที่กำหนดไว้ได้อย่างแท้จริง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากจำนวนและสัดส่วนประชากรในเขตเมืองของจังหวัดในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร) ขอนแก่น เชียงใหม่ เมืองเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และระยอง) สงขลา และภูเก็ต ซึ่งสะท้อนจากการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ที่มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่ มีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่มีระบบเศรษฐกิจดิจิทัล ส่งผลให้มีประชากรเข้าไปอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเมืองเพิ่มขึ้น ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 จำนวนและสัดส่วนประชากรในเขตเมืองมีแนวโน้มทรงตัว ซึ่งในปี 2564 เมืองในพื้นที่เป้าหมายมีจำนวนประชากรรวม 11,978,520 คน มีสัดส่วนประชากรเมืองร้อยละ

58.01 ลดลงจาก พ.ศ. 2563 ที่มีจำนวนรวม 12,024,178 คน มีสัดส่วนประชากรเมืองร้อยละ 62.14 ซึ่งเป็นผลมาจากเศรษฐกิจในพื้นที่มีการชะลอตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้เกิดการย้ายถิ่นของประชากรไปยังพื้นที่ชนบท ทั้งนี้ หากพิจารณาสัดส่วนของประชากรในเขตเมืองของพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด พบว่า ใน พ.ศ. 2564 มีสัดส่วนประชากรเมืองรวมทุกพื้นที่ ถึงร้อยละ 58.01 ซึ่งสูงกว่าสัดส่วนประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองทั้งประเทศ ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ ร้อยละ 34.33 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งสะท้อนถึงพื้นที่ดังกล่าวได้มีการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ ดังนั้น เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่มีการพัฒนา ศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัย และพื้นที่เฉพาะ ทั้ง 6 เมือง จึงถือว่าการพัฒนาได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จำนวนประชากรและสัดส่วนประชากรในเขตเมืองของพื้นที่เป้าหมาย
(กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ขอนแก่น เชียงใหม่ เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต) พ.ศ. 2560-2564

จังหวัด/ปี	2560		2561		2562		2563		2564	
	จำนวนประชากรเมือง	สัดส่วนประชากรเมือง	จำนวนประชากรเมือง	สัดส่วนประชากรเมือง	จำนวนประชากรเมือง	สัดส่วนประชากรเมือง	จำนวนประชากรเมือง	สัดส่วนประชากรเมือง	จำนวนประชากรเมือง	สัดส่วนประชากรเมือง
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	8,113,968	74.91	8,207,499	75.36	8,323,252	72.19	8,242,788	75.62	8,185,416	67.31
เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	1,549,262	52.87	1,572,463	52.88	1,592,374	52.85	1,597,417	52.74	1,611,373	52.67
ขอนแก่น	511,892	28.35	510,499	28.27	507,530	28.15	512,008	28.53	509,105	28.43
เชียงใหม่	669,156	38.31	671,985	38.10	675,440	38.23	674,681	37.81	674,543	37.70
สงขลา	724,534	50.87	729,928	50.95	731,648	50.95	725,523	50.79	726,374	50.74
ภูเก็ต	268,492	66.79	272,860	66.52	275,404	66.11	271,761	65.57	271,709	64.88
รวม	11,837,304	61.84	11,965,234	62.07	12,105,648	60.63	12,024,178	62.14	11,978,520	58.01

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

สำหรับ จำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะ¹ 5 เมือง (กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต) การพิจารณาการเป็นเมืองอัจฉริยะที่ได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จะต้องมีการพัฒนาเมืองอัจฉริยะอย่างน้อยหนึ่งด้าน คือด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ ทั้งนี้ มิติการพัฒนาเมืองอัจฉริยะทั้งหมด 7 ด้านคือ (1) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (2) การเดินทางและขนส่งอัจฉริยะ (3) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (4) พลเมืองอัจฉริยะ (5) พลังงานอัจฉริยะ (6) เศรษฐกิจอัจฉริยะ (7) การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ

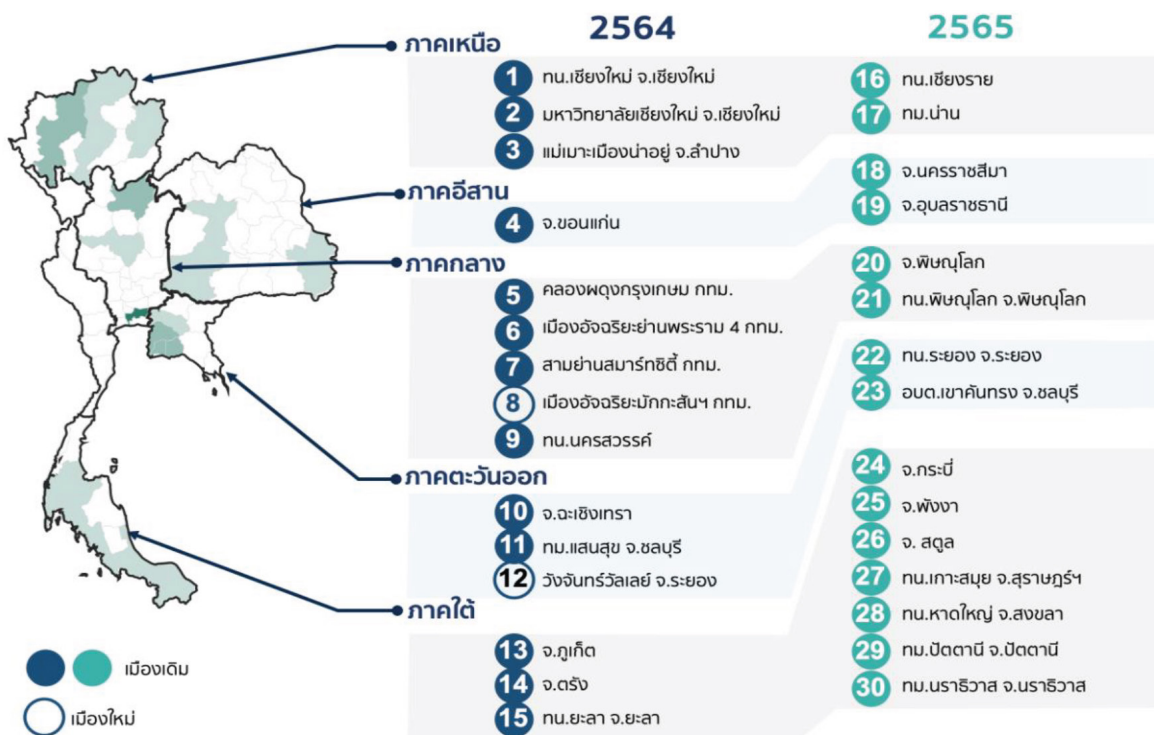
¹เมืองอัจฉริยะ หมายถึง เมืองที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและชาญฉลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการและการบริหารจัดการเมืองลดค่าใช้จ่ายและการใช้ทรัพยากรของเมืองและประชากรเป้าหมาย เน้นการออกแบบที่ดี และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเมือง ภายใต้แนวคิดการพัฒนา เมืองน่าอยู่ เมืองทันสมัย ให้ประชาชนในเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข อย่างยั่งยืน (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (สศท.), 2562)

ใน พ.ศ. 2565 คณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอยุธยา ได้ประกาศมอบตราสัญลักษณ์เพื่อรับรองการเป็นพื้นที่พัฒนาเมืองอยุธยาเพิ่มเติมจำนวน 15 แห่ง ได้แก่ ระยอง (โครงการนครระยองเมืองอยุธยาและนำอยู่) ชลบุรี (โครงการเขาคันทรงโมเดล เมืองแห่งความสุขที่พึงประสงค์และสังคมแห่งการแบ่งปัน) พิษณุโลก (โครงการเมืองอยุธยาจังหวัดพิษณุโลกและโครงการพิษณุโลกนครอยุธยาที่ยั่งยืน) เชียงราย (โครงการนครเชียงรายสู่เมืองอยุธยา) น่าน (โครงการเมืองน่านสู่เมืองอยุธยา)

นครราชสีมา (โครงการโคราชเมืองอยุธยา) อุบลราชธานี (โครงการสมาร์ตซิตี้อุบลราชธานี) กระบี่ (โครงการกระบี่เมืองอยุธยา) พังงา (โครงการจังหวัดพังงาสู่เมืองอยุธยา) สตูล (โครงการสตูลสมาร์ตซิตี้) สุราษฎร์ธานี (โครงการพัฒนาเทศบาลนครสมุยสู่เมืองอยุธยาอย่างยั่งยืน) สงขลา (โครงการหาดใหญ่เมืองอยุธยาสีเขียว) ปัตตานี (โครงการปัตตานีเมืองอยุธยา) และนราธิวาส (โครงการเมืองสิ่งแวดล้อมสร้างสรรค์นราธิวาส)

ดังนั้น ปัจจุบันประเทศไทยจึงมีเมืองอยุธยาทั้งสิ้น 30 แห่ง ซึ่งครอบคลุมเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ 6 เมือง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ขอนแก่น เชียงใหม่ เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต รวมทั้งมีเขตส่งเสริมเมืองอยุธยา จำนวน 36 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งมากกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียง 6 เมืองภายใน พ.ศ. 2565 จากข้อมูลดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าเมืองที่ได้รับการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอยุธยาเกินค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ไปจนถึง พ.ศ. 2580 แล้ว (พ.ศ. 2561-2565 กำหนดไว้ 5 เมือง พ.ศ. 2566-2580 กำหนดไว้ 3 ห่วง ๆ ละ 4 เมือง)

ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2565

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนผ่านการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้แก่ (1) ขยายผลเทคโนโลยีรับมือภัยพิบัติทางน้ำและอากาศเพื่อความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมของเมือง (Innovation for Green and Smart City) (2) การวิเคราะห์ปัจจัยและคาดการณ์ปริมาณการเกิดขยะอาหารของประเทศไทยจากพฤติกรรมบริโภคของชุมชนเมือง โรงเรียนและมหาวิทยาลัย และชุมชนชนบท (3) แพลตฟอร์มเมืองอัจฉริยะ (Smart City Platform) (4) โครงการ “วางและจัดทำแผนเมืองอัจฉริยะระดับพื้นที่และแนวทางการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับเมืองขนาดกลางในกรุงเทพมหานคร กรณีศูนย์กลางเมืองบางกะปิ 4 ตารางกิโลเมตร” (5) โครงการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างมูลค่าเชื่อมโยงการค้าอนุภูมิภาค ภาคเหนือ (6) โครงการพัฒนาโครงข่ายทางการค้าภาคตะวันออก (7) โครงการยกระดับการค้าภาคอีสานสู่ศูนย์กลางเศรษฐกิจลุ่มแม่น้ำโขง (8) โครงการเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากภาคกลาง (9) โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจเมืองใต้ เชื่อมโยงการค้าโลก (10) โครงการพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนภาคใต้ (11) โครงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะน่าอยู่ (เมืองเดิม) และ (12) โครงการพัฒนาเมืองใหม่อัจฉริยะ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังได้ดำเนินโครงการที่เอื้อหรือสร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะหลากหลายมิติ ได้แก่ (1) ด้านการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ได้แก่ โครงการกำหนดแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับพื้นที่ โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนา และโครงการพัฒนาพื้นที่เมืองตามผังเมือง (2) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ โครงการพัฒนาระบบไฟฟ้า โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายระบบประปา โครงการปรับปรุงระบบผลิตน้ำสะอาด โครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำใต้ดิน และโครงการเปลี่ยนระบบสายไฟฟ้าอากาศเป็นสายไฟฟ้าใต้ดิน (3) ด้านการขับเคลื่อนโครงการเมืองอัจฉริยะประเทศไทย ได้แก่ โครงการพัฒนาเมืองใหม่อัจฉริยะและโครงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะน่าอยู่ (เมืองเดิม) และโครงการจัดทำแผนแม่บทเมืองอัจฉริยะและแนวทางการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน (4) ด้านการเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน ได้แก่ โครงการเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมสินค้าด้านการเกษตร โครงการพัฒนาพื้นที่และส่งเสริมเศรษฐกิจชายแดน โครงการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย โครงการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างมูลค่าและโครงข่ายทางการค้า โครงการเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจฐานราก โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจเมือง โครงการสร้างอาชีพและเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ และโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภูมิภาค และ (5) ด้านการจัดเก็บ บริหาร และเชื่อมโยงข้อมูล ได้แก่ โครงการจัดทำฐานข้อมูลและระบบแจ้งเตือนด้านสุขภาพของประชาชน โครงการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีเพื่อรับมือภัยพิบัติในรูปแบบต่างๆ โครงการสถานีตำรวจอัจฉริยะเพื่อรองรับความปลอดภัยในพื้นที่ และโครงการแพลตฟอร์มเมืองอัจฉริยะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเมือง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ปัจจุบันการพัฒนาเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจทั้ง 6 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล ขอนแก่น เชียงใหม่ เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สงขลา และภูเก็ต) ให้เป็นเมืองอัจฉริยะ บนพื้นฐานการพิจารณาแผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะระดับพื้นที่ ซึ่งมีองค์ประกอบครบถ้วนและเหมาะสม ดังนั้น ประเด็นท้าทายหลัก คือ การนำแผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะเหล่านี้ไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมตามที่กำหนดไว้ รวมทั้งขยายผลการพัฒนาเมืองอัจฉริยะไปยังพื้นที่อื่นเพิ่มขึ้นตามที่กำหนดไว้ในทางที่สองของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจำเป็นต้องระดมทรัพยากรบุคคล การเงิน และเทคโนโลยีจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในภาวะที่ภาครัฐมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและหนี้สาธารณะเงินทุนจากภาคเอกชนหรือแหล่งอื่นๆ จึงเป็นหัวใจในการขับเคลื่อนการปฏิบัติตามแผนข้างต้นให้เกิดความก้าวหน้าได้อย่างชัดเจน สำหรับภาครัฐมีบทบาทหลักในการอำนวยความสะดวกด้านกฎระเบียบที่ลดขั้นตอนหรือเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนของภาคเอกชน พร้อมทั้งคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม รวมทั้งต้องมีการขยายผล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เมืองอัจฉริยะที่ได้รับการรับรองแล้ว จำเป็นต้องดำเนินการตามแผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่ได้กำหนดไว้ให้เกิดผลก้าวหน้าอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงควรมีการติดตามและนำเสนอความก้าวหน้าในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ รวมทั้งเพื่อบ่งชี้ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการที่จำเป็นต้องแก้ไขด้วยภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้ผนวกรวมเป้าหมายแผนแม่บทย่อยของประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ เป้าหมาย 090203 เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองนำอยู่มากขึ้น และ เป้าหมาย 090303 เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองนำอยู่มากขึ้น ไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม ได้มีการเปลี่ยนแปลงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 จากเดิม จำนวนเมืองขนาดกลางที่ได้รับการพัฒนาจำนวน 7 เมือง (เชียงราย กาญจนบุรี พระนครศรีอยุธยา พิษณุโลก นครราชสีมา หนองคาย และมุกดาหาร) และจำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะจำนวน 4 เมือง เป็น (1) อัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าทุนจดทะเบียนนิติบุคคลเฉลี่ยของจังหวัดเป้าหมายทั้ง 27 จังหวัด

เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5.3 (2) อัตราการเปลี่ยนแปลงงบลงทุนของภาครัฐเฉลี่ยของจังหวัดเป้าหมาย เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 และ (3) จำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองอัจฉริยะ (จำนวนเมืองสะสม) ไม่น้อยกว่า 105 แห่ง ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2565 อัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าทุนจดทะเบียนนิติบุคคลเฉลี่ยของจังหวัดเป้าหมายทั้ง 27 จังหวัด เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.4 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2564 ในขณะที่งบลงทุนภาครัฐเฉลี่ยของจังหวัดเป้าหมาย ลดลงร้อยละ 25.1 เมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2564 ส่วนจำนวนเมืองที่ได้รับการรับรองให้เป็นเมืองอัจฉริยะทั้งสิ้น 30 แห่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาสถานะปัจจุบันของตัวชี้วัดดังกล่าวกับ พ.ศ. 2570 แล้วจึงมีสถานะอยู่ในระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย (สีแดง)

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ
ที่มีการบริหารจัดการตามผังภูมิจังหวัดอย่างยั่งยืน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

เมืองมีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ
ครอบคลุม และได้มาตรฐาน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จำนวนเมืองคุณภาพสิ่งแวดล้อมภายในเมืองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน
ทั้ง 5 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา
และภูเก็ต)

การพัฒนาเมืองโดยการลงทุนและบริหารจัดการ
จัดการระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มี
ประสิทธิภาพ ครอบคลุม และได้มาตรฐาน จะสร้าง
ความยั่งยืนและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน
ในเมืองได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ
ประกอบด้วย (1) การลงทุนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
(2) การจัดการสิ่งแวดล้อมของเมือง (3) ความเชื่อมโยง
เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของเมือง และ

(4) ระบบนิเวศที่เอื้อต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม
และมลพิษของเมือง การดำเนินงานที่ผ่านมา
ยังไม่ครอบคลุมปัจจัยสำคัญดังกล่าว เนื่องจากการ
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม
ยังไม่เพียงพอ รวมถึงขาดการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดการ
สิ่งแวดล้อมของเมือง

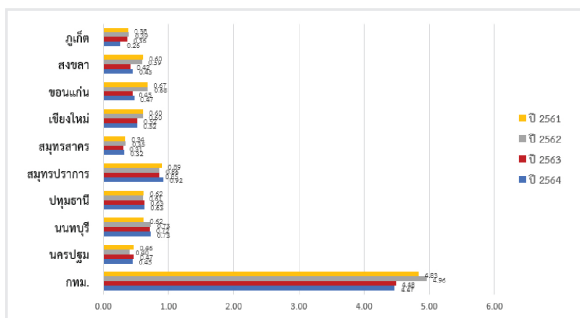

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาเทียบเคียงจากปริมาณขยะมูลฝอย ระบบการบำบัดน้ำเสีย คุณภาพอากาศและระดับเสียงในพื้นที่เมืองที่มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมภายในเมืองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ทั้ง 5 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต) จากรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2560 – 2564 และรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 – 2564 ดังนี้

ปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่เป้าหมาย ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2564 ปริมาณขยะมูลฝอยของพื้นที่เป้าหมายส่วนใหญ่มีแนวโน้มทรงตัวได้แก่ขอนแก่นสงขลาและปริมณฑล (นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร) ในขณะที่กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และภูเก็ตมีแนวโน้มลดลง ซึ่งใน พ.ศ. 2564 ซึ่งปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนของกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และ ภูเก็ต มีจำนวนมีทั้งสิ้น 4.47 , 0.52 และ 0.36 ล้านตัน ตามลำดับ ซึ่งลดลงร้อยละ 0.28 , 1.05 และ 27.24 จากปริมาณขยะมูลฝอยใน พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพเศรษฐกิจโดยรวมที่ชะลอตัว สถานประกอบการหลายแห่งปิดกิจการ รวมทั้งการใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคลดลง การท่องเที่ยวยังซบเซา ตลอดจนมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้วยการปฏิบัติงานนอกสถานที่ ขณะที่พื้นที่ปริมณฑล มีขยะมูลฝอยทั้งสิ้น 3.03 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.0 จาก พ.ศ. 2563 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนขยะที่นำกลับไปใช้ประโยชน์และที่กำจัดถูกวิธีในพื้นที่เป้าหมายมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะ จังหวัดสงขลา ปทุมธานี และเชียงใหม่ (รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2564)

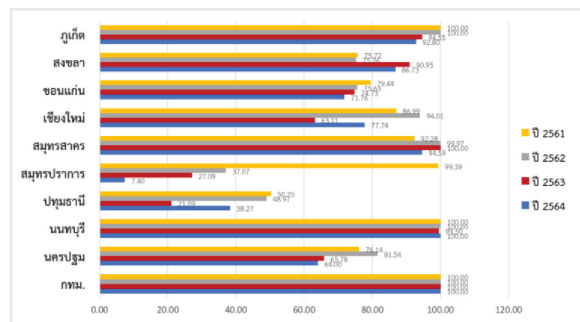
จำนวนขยะต่อปี (ล้านตัน)

ที่มา : รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2561 - 2564

กรมควบคุมมลพิษ

สัดส่วนขยะที่นำไปใช้หรือกำจัดอย่างถูกวิธี (ร้อยละ)

ที่มา : รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2561 - 2564

กรมควบคุมมลพิษ

การบำบัดน้ำเสียในพื้นที่เป้าหมาย พื้นที่เป้าหมายทุกแห่งมีระบบบำบัดน้ำเสียที่รองรับปริมาณน้ำเสียได้รวมทั้งสิ้น 2.5 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน ได้แก่ เชียงใหม่ 55,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ขอนแก่น 78,400 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และกำลังอยู่ระหว่างก่อสร้าง 7,500 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน กรุงเทพมหานคร 1.14 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 0.52 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน พื้นที่ปริมณฑล 0.12 ล้าน ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ภูเก็ต 94,861 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และสงขลา 0.17 ล้าน ลูกบาศก์เมตรต่อวัน อย่างไรก็ตาม น้ำเสียที่เข้าสู่ระบบบำบัดในหลายพื้นที่ยังมีปริมาณน้อยกว่าร้อยละ 50 ของความสามารถในการรองรับของระบบบำบัดน้ำเสีย นอกจากนี้ คุณภาพน้ำแสดงโดยดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index: WQI) ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรปราการ นนทบุรี และนครปฐม ยังอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม เพราะยังคงมีการระบายน้ำเสียจากชุมชนที่ไม่ผ่านการบำบัด น้ำเสียจากอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ มีเพียงจังหวัดขอนแก่นที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี (รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2564)

สถานการณ์มลพิษทางอากาศ ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2564 พบว่า ในพื้นที่เป้าหมายส่วนใหญ่มีแนวโน้มทรงตัว ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร) เชียงใหม่ ขอนแก่น และภูเก็ต ในขณะที่เชียงใหม่มีจำนวนวันในรอบปีที่คุณภาพอากาศสูงกว่าค่ามาตรฐานมากกว่า 60 วันอย่างต่อเนื่อง และสงขลามีแนวโน้มจำนวนวันในรอบปีที่คุณภาพอากาศสูงกว่าค่ามาตรฐานลดลง โดยใน พ.ศ. 2564 ร้อยละของจำนวนวันในรอบปีที่คุณภาพอากาศสูงกว่าค่ามาตรฐานลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” มาตรการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด รวมทั้งมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้แก่ การปฏิบัติงานนอกสถานที่ ช่วยลดการจราจรได้บางส่วน ทั้งนี้ **พื้นที่เป้าหมาย** ที่มีจำนวนวันในรอบปีที่คุณภาพอากาศเกินค่ามาตรฐานมากกว่า 60 วัน ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และ เชียงใหม่ เกินค่ามาตรฐาน 46 -60 วัน ได้แก่ นนทบุรี และขอนแก่น ส่วนสงขลาไม่พบคุณภาพอากาศสูงกว่าค่ามาตรฐาน (รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2564)

สถานการณ์มลพิษทางเสียง ในช่วง พ.ศ. 2561-2564 ระดับเสียงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีค่าเฉลี่ย ในพื้นที่ทั่วไปมีแนวโน้มที่จะลดลง ส่วนพื้นที่ริมถนนมีแนวโน้มทรงตัว โดยใน พ.ศ. 2564 พบว่า ระดับเสียงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีค่าเฉลี่ยทั้งปีในพื้นที่ทั่วไป 55.9 เดซิเบลเอ ลดลงจาก

ปีก่อนหน้าที่มีค่าเฉลี่ย 56.7 เดซิเบลเอ ส่วนพื้นที่ริมถนนเพิ่มขึ้นจาก 69 เดซิเบลเอ เป็น 69.2 เดซิเบลเอ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา เป็นผลมาจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้วยการปฏิบัติงานนอกสถานที่ (รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2564)

สรุปภาพรวม ใน พ.ศ. 2565 และในห้วงแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2565 ในภาพรวม พบว่า พื้นที่เป้าหมายบางส่วนมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ได้แก่ ปริมาณขยะมูลฝอยลดลง รวมทั้งการมีส่วนร่วมการนำขยะกลับไปใช้ประโยชน์และที่กำจัดถูกวิธีในพื้นที่เป้าหมายเพิ่มขึ้น ส่วนในด้านการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่เป้าหมาย ถึงแม้ว่าทุกพื้นที่เป้าหมายจะมีระบบบำบัดน้ำเสียที่รองรับน้ำเสียได้ แต่ปริมาณน้ำเสียที่เข้าสู่ระบบบำบัดในหลายพื้นที่ยังมีปริมาณน้อยกว่าร้อยละ 50 ของความสามารถในการรองรับของระบบบำบัดน้ำเสีย นอกจากนี้ มลพิษทางอากาศและเสียงในพื้นที่เขตเมืองยังคงมีค่าเกินกว่าที่มาตรฐานกำหนด ถึงแม้ว่าใน พ.ศ. 2564 จะมีมลพิษทางอากาศและเสียงลดลงจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จากข้อมูลดังกล่าว จึงมีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสียง ใน พ.ศ. 2565 และในห้วง 5 ปี ที่ผ่านมา

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อนผ่านการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้แก่ โครงการส่งเสริมการจัดการเมืองและชุมชน สู่มืองนำอยู่ นอกจากนี้หน่วยงานรัฐมีการดำเนินโครงการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมาย ดังนี้ (1) การลงทุนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ โครงการการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กิจกรรมย่อยส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ครูป่าไม้) โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงแหล่งน้ำและแหล่งอาหารข้างป่าตามแนวพระราชดำริ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) (2) การจัดการสิ่งแวดล้อมของเมือง เช่น โครงการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่เขตประกอบ

การอุตสาหกรรมเพื่อกำหนดนโยบายการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ รองรับการลงทุนการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยระบบอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง คือ และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โครงการพัฒนาและยกระดับเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสู่มืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน (กรมโรงงานอุตสาหกรรม) (3) ความเชื่อมโยงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของเมือง อาทิ โครงการพัฒนาและยกระดับนิคมอุตสาหกรรมสู่มืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย) และ (4) ระบบนิเวศที่เอื้อต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษของเมือง อาทิ โครงการส่งเสริมการจัดการเมืองและชุมชน สู่มืองนำอยู่ (กรมอนามัย) โครงการพัฒนาตำรวจเพื่อรองรับระบบนิเวศที่เอื้อต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษของเมือง (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อให้เมืองมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานนั้น ยังคงมีความท้าทาย โดยเฉพาะภายหลังสถานการณ์โรคโควิด-19 เริ่มคลี่คลาย เพราะกิจกรรมการผลิตและบริโภคเริ่มกลับสู่สภาพปกติ ส่งผลต่อปริมาณขยะ มลพิษทางอากาศและมลพิษทางเสียงในบางพื้นที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รวมถึงคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินหลายพื้นที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม แม้ว่าภาครัฐจะมีการลงทุนและดำเนินมาตรการหลายส่วนเพื่อบรรเทาปัญหาดังกล่าวแล้ว แต่ยังไม่เพียงพอและครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมทั้งภาครัฐส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดศักยภาพและสมรรถนะในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานภาครัฐในระดับนโยบายควรให้ความสำคัญกับการลงทุนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงตรากฎหมายเฉพาะด้านที่จำเป็น รวมทั้งสนับสนุนภาครัฐส่วนท้องถิ่นให้มีสมรรถนะในการวางแผนพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ภายใต้ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งธุรกิจเอกชน และประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับภาระค่าใช้จ่ายในการเดินระบบบำบัดน้ำเสียและการร่วมลงทุนกับภาคเอกชนเพื่อกำจัดขยะมูลฝอยและผลิตพลังงานจากขยะอย่างเหมาะสม

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ใหม่ จากตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ จำนวนเมืองคุณภาพสิ่งแวดล้อมภายในเมืองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 12 เมือง เป็น จำนวนเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน (จำนวนเมืองสะสม) ใน พ.ศ.2570 ไม่น้อยกว่า 30 เมือง ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2564 มีเมืองที่ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ระดับประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2564 จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำนวน 6 แห่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาสถานะปัจจุบันของตัวชี้วัดดังกล่าวกับ พ.ศ. 2570 แล้วจึงมีสถานะอยู่ในระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ
ที่มีการบริหารจัดการตามผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

ความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม

คำเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

พื้นที่ที่มีการดำเนินการสงวน รักษา อนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนทรัพยากรธรรมชาติ
มรดกทางสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นที่
บนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในพื้นที่ อย่างน้อย ใน 3
จังหวัด ของ 1 ภาค

การขยายตัวของความเป็นเมือง เป็นผล
จากการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น
การวางแผนให้เกิดความเป็นเมืองอย่างเป็นระบบ
และครอบคลุมทุกพื้นที่ จะช่วยสร้างความยั่งยืนทาง
ภูมินิเวศ ภูมิสังคมและภูมิวัฒนธรรมได้อย่างสมดุล
แผนผังภูมินิเวศ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้าง
สมดุลดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการวางแผน
การใช้ประโยชน์และจัดทำผังได้อย่างเหมาะสม
สอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของระบบ
นิเวศ รวมการสร้างเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและ
สังคมระหว่างพื้นที่ข้างเคียง ทั้งนี้ปัจจัยสู่ความสำเร็จ
3 ประการ ได้แก่ (1) การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย

สำหรับส่งเสริมการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
และการใช้ประโยชน์ที่ดิน พัฒนาพื้นที่แหล่ง
ธรรมชาติและศิลปกรรม รวมทั้งจัดการสิ่งแวดล้อม
แบบบูรณาการ (2) เครื่องมือ กลไก และองค์ความรู้
ในการพัฒนาพื้นที่เป้าหมายผ่านการกำหนดนโยบาย
มาตรการทางกฎหมาย และการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนภายในพื้นที่ และ (3) แนวทางการพัฒนา
และการจัดการสิ่งแวดล้อม อาทิ ความร่วมมือเพื่อ
ยกระดับความยั่งยืน การเพิ่มขีดความสามารถ
ของพื้นที่ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการส่งเสริม
เศรษฐกิจสร้างสรรค์

*หมายเหตุ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสถานะการบรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สีที่แสดงสถานะบรรลุค่า
เป้าหมายของ พ.ศ. 2562 - 2565 มีการเปลี่ยนแปลง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้ดำเนิน โครงการจัดวางแผนผัง ภูมิโนเวศในพื้นที่ภาคเหนือ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้สมดุลและยั่งยืน เพื่อตอบสนองแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในช่วง พ.ศ. 2561-2565 เพื่อให้ชุมชนเมืองและชนบทของประเทศไทยมีการพัฒนา และการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามศักยภาพและเหมาะสมกับภูมิโนเวศ ตลอดจนสอดคล้องกับอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมพื้นถิ่น ด้วยการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน พะเยา แพร่ ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์ **ซึ่งในห้วง แรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว** นอกจากนี้ ได้ปรับปรุง และพัฒนาหลักเกณฑ์มาตรฐาน แนวทาง และดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่สนับสนุนการจัดวางแผนผังภูมิโนเวศ ให้มีความครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของพื้นที่ซึ่งแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น สำหรับใช้ต่อยอดใน โครงการจัดทำแผนผังภูมิโนเวศในช่วง พ.ศ. 2566-2570 ต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการขับเคลื่อน ผ่านการจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้แก่ (1) โครงการจัดการสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและศิลปกรรม เพื่อความยั่งยืนตามภูมิโนเวศ : การจัดทำผังพื้นที่อนุรักษ์แหล่งศิลปกรรม ราย ประเภท และการจัดทำผังภูมิโนเวศแหล่งธรรมชาติ รายประเภท ในพื้นที่ภาคเหนือ (ตอนล่าง) และ (2) โครงการศึกษาและจัดทำมาตรการการสร้างแรงจูงใจ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการอนุรักษ์และพัฒนา เมืองเก่านอกจากนี้การดำเนินโครงการจัดวางแผนผัง

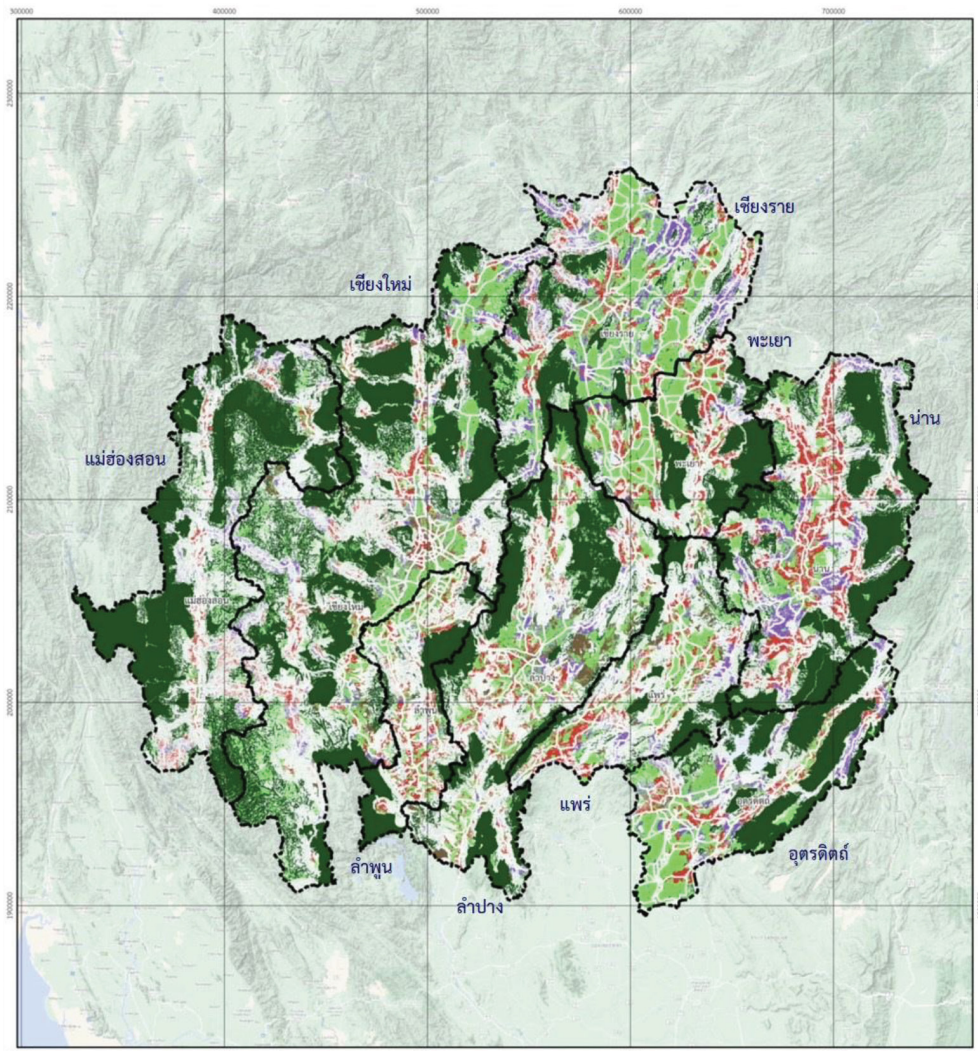
ภูมิโนเวศในพื้นที่ภาคเหนือเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา เชิงพื้นที่ให้สมดุลและยั่งยืนได้สร้างผลผลิตสำคัญ คือ แผนผังภูมิโนเวศของ 9 จังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือ รวมทั้ง ยังดำเนินโครงการอื่น ที่มีส่วนสนับสนุน โครงการหลักดังกล่าว ได้แก่ โครงการจัดทำแผนผัง ภูมิโนเวศเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเชิงนิเวศระดับ จังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือ และโครงการจัดทำผังพื้นที่ อนุรักษ์แหล่งศิลปกรรมและแหล่งธรรมชาติในพื้นที่ ภาคเหนือ (ตอนล่าง) เพื่อนำไปใช้ต่อยอดการจัดทำ แผนผังภูมิโนเวศของพื้นที่อื่นในอนาคต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ลักษณะเด่นที่สำคัญของแผนผังภูมิโนเวศคือข้อมูลหลากหลายมิติทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ระดับพื้นที่ สำหรับเป็นฐานในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่อย่างเหมาะสมกับศักยภาพและความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ ดังนั้น ความท้าทายสำคัญ ได้แก่ (1) การยอมรับและการนำข้อมูล เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งการสงวน รักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่น บนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรม และ (2) การปรับปรุงข้อมูลหลากหลายมิติของแผนผังภูมิโนเวศให้เป็น ปัจจุบัน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

แผนที่แสดงพื้นที่ที่มีความเหมาะสมที่สุดเพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์

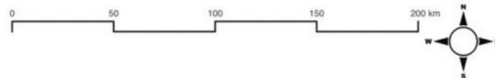

คำอธิบายสัญลักษณ์

ขอบเขตจังหวัด

พื้นที่ที่มีความเหมาะสมมากที่สุด

- เพื่อการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรม
- เพื่อการอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม
- เพื่อการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ
- เพื่อการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ
- เพื่อการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมือง

โครงการจัดวางแผนผังภูมิโนเวคในพื้นที่ภาคเหนือ
เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้สมดุลและยั่งยืน
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานภาครัฐในระดับนโยบายควรให้ความสำคัญกับการลงทุนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงตรากฎหมายเฉพาะด้านที่จำเป็น รวมทั้งสนับสนุนภาครัฐส่วนท้องถิ่นให้มีสมรรถนะในการวางแผนพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ภายใต้ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งธุรกิจเอกชน และประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับภาระค่าใช้จ่ายในการเดินระบบบำบัดน้ำเสียและการร่วมลงทุนกับภาคเอกชนเพื่อกำจัดขยะมูลฝอยและผลิตพลังงานจากขยะอย่างเหมาะสม

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ใหม่ จากตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ จำนวนเมืองคุณภาพสิ่งแวดล้อมภายในเมืองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 12 เมือง เป็น จำนวนเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน (จำนวนเมืองสะสม) ใน พ.ศ.2570 ไม่น้อยกว่า 30 เมือง ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2564 มีเมืองที่ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ระดับประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2564 จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำนวน 6 แห่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาสถานะปัจจุบันของตัวชี้วัดดังกล่าวกับ พ.ศ. 2570 แล้วจึงมีสถานะอยู่ในระดับวิกฤติในการบรรลุเป้าหมาย

